

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України
«Про внесення змін до п.3 розділу X «Перехідні та прикінцеві
положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо
розширення можливостей для трансформації освітньої мережі та захисту
прав учасників освітнього процесу»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Відповідно до ч. 1-3 статті 6 Закону України «Про повну загальну середню освіту» в Україні створюються рівні умови для здобуття повної загальної середньої освіти, кожному забезпечується доступність та якість повної загальної середньої освіти, кожному громадянину України, іншим особам, які перебувають в Україні на законних підставах, а також кожній дитині незалежно від підстав її перебування в Україні гарантується безоплатне здобуття у державних та комунальних закладах освіти повної загальної середньої освіти на кожному її рівні за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів один раз протягом життя.

Статтею 7 Закону України «Про повну загальну середню освіту» передбачено, що не може бути обмежень у доступі до здобуття повної загальної середньої освіти. Право на здобуття повної загальної середньої освіти гарантується незалежно від віку, статі, раси, кольору шкіри, стану здоров'я, інвалідності, особливих освітніх потреб, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, місця проживання, мови спілкування, походження, сімейного, соціального та майнового стану, складних життєвих обставин, наявності судимості, а також інших обставин та ознак. Встановлення актами законодавства спеціальних правил та/або вжиття заходів, що забезпечують можливість здобуття повної загальної середньої освіти, у тому числі забезпечення розумного пристосування, не вважається дискримінацією. Жоден учасник освітнього процесу не повинен зазнавати жодних форм дискримінації, зокрема мати будь-які обмеження в освітньому процесі або у праві брати участь у заходах, що проводяться в закладі освіти, у тому числі на підставі надання чи ненадання благодійної допомоги закладу освіти.

У Рішенні Конституційного Суду України від 22.09.2005 р. № 5- рп/2005 зазначено, що конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані, а при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Скасування конституційних прав і свобод – це їх офіційна (юридична або фактична) ліквідація. Звуження змісту та обсягу прав і свобод є їх обмеженням. У традиційному розумінні діяльності визначальними поняття змісту прав

людини є умови і засоби, які становлять можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку. У своєму рішенні від 28.04.2009 р. № 9-рп/2009 Конституційний Суд України вказав на недопустимість звуження змісту й обсягу наявних прав і свобод, що об'єктивно призведе до погіршення становища особи в суспільстві через їх обмеження, та зробив концептуальне застереження органам державної влади про те, що невиконання державою своїх зобов'язань призводить до порушення принципів правової держави, ставить громадян у нерівні умови, підриває принцип довіри особи до держави.

Вищезазначені положення є особливо актуальними для осіб, що мають особливі освітні потреби.

Санаторна школа – це заклад загальної середньої освіти з відповідним профілем, який забезпечує здобуття загальної середньої освіти та відновлення і зміцнення здоров'я учнів (вихованців), які потребують тривалого лікування, а також надання їм медичної допомоги.

Головним завданням санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів) є відновлення і зміцнення здоров'я дітей у поєднанні із загальноосвітньою підготовкою, надання їм кваліфікованої медико-психолого-педагогічної допомоги, їх самовизначення.

Організація освітньої та медичної діяльності санаторної школи врегульована Постановою Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 року № 1026. У школі одночасно працюють медичні та педагогічні працівники.

Навчання в санаторній школі відбувається за індивідуальною освітньою траєкторією та в оздоровчому режимі. Його визначає медико-педагогічна комісія закладу, яка здійснює моніторинг стану здоров'я та особливості розвитку кожної дитини.

Профіль санаторної школи визначається з урахуванням необхідності лікування відповідних захворювань:

- для дітей з психоневрологічними захворюваннями;
- для дітей, хворих на сколіоз;
- для дітей із захворюваннями серцево-судинної системи;
- для дітей з хронічними неспецифічними захворюваннями органів дихання;
- для дітей з хронічними неспецифічними захворюваннями органів травлення;
- для дітей, хворих на цукровий діабет;

- для дітей з малими і неактивними (фаза згасання) формами туберкульозу.

Санаторна школа повинна мати в своєму штаті медичних працівників для забезпечення надання учням (вихованцям) необхідної медичної допомоги відповідно до профілю школи.

Зазначене вище дозволяє зробити висновок, що санаторна школа дозволяє поєднувати освітній процес з лікуванням дітей з важкими захворюваннями, контролювати їх прогресування та здійснювати профілактику виникнення ускладнень.

Міністерство охорони здоров'я України та Міністерство соціальної політики України, яке є координатором реалізації Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 526-р, підтримують трансформацію санаторних шкіл, аргументуючи тим, що діти, які навчаються в санаторних школах, можуть отримати санаторне лікування у відповідних закладах охорони здоров'я протягом необхідного для лікування терміну та навчатися у цей час за денною формою у наближеному до місця проживання закладу освіти чи індивідуальною формою, а не протягом усього навчального року.

13 липня 2020 року прийнято Закон України № 764-IX «Про внесення змін до пункту 3 розділу X «Перехідні та прикінцеві положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту», яким продовжено функціонування санаторних шкіл (шкіл-інтернатів) до 1 липня 2021 року.

Однак слід наголосити на тому, що на даний момент санаторні школи – це єдиний тип освітніх установ, де діти можуть одночасно проходити реабілітацію та отримувати освіту на всіх рівнях – від дошкільного до профільного. Тому припинення набору учнів до 1-9 класів та зміна типу закладів, тобто фактичне закриття санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів), без передбачення на законодавчому рівні аналогів або альтернатив таким школам, призведе до порушення прав тисяч дітей, неотримання ними передбаченої та необхідної допомоги та якісної освіти.

У 2020/2021 навчальному році в системі освіти функціонують 65 санаторних шкіл з пансіонами (інтернатами) у структурі, у яких навчається 14548 учнів, в тому числі 552 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Найбільша кількість закладів знаходиться в Дніпропетровській області – 7 закладів.

У порівнянні з минулим роком кількість закладів зменшилася на 1 школу та 1178 учнів, разом з тим, на 60 осіб збільшилася кількість учнів із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Для забезпечення освітнього процесу у санаторних школах працюють 6850 педагогічних працівників.

Кількість санаторних шкіл за профілями та дітей в них (дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування) у 2020/2021 н. р.

№ з/п	Профілі санаторних шкіл	Кількість закладів	Кількість дітей	
			Всього	В т. ч. дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування
1.	Хворих на сколіоз	10	3353	55
2.	Із захворюваннями серцево-судинної системи	13	2816	42
3.	Із психоневрологічними захворюваннями	2	474	7
4.	Із хронічними неспецифічними захворюваннями органів травлення	7	1142	86
5.	Із хронічними неспецифічними захворюваннями органів дихання	7	1417	49
6.	З малими і неактивними (фаза згасання) формами туберкульозу	21	4293	275
7.	Хворих на цукровий діабет	5	1053	38
УСЬОГО:		65	14 548	552

У разі неможливості уникнення трансформації санаторних шкіл в інший тип навчального закладу, який буде забезпечувати оздоровлення, реабілітацію та навчання дітей, протягом 2021-2024 років необхідно створити чітку дорожню карту цих перетворень, бачення щодо профілю майбутніх навчальних закладів, траєкторії розвитку кожного закладу освіти, необхідної кількості відповідних працівників, безболісного влаштування здобувачів освіти в інші заклади освіти тощо.

Запропонованим законопроектом буде забезпечено можливість більш виваженого, поступового, поміркованого та доцільного перетворення санаторних шкіл, широкого вибору типів закладів загальної середньої освіти у які засновники зможуть трансформувати санаторні школи (школи-інтернати). Це допоможе органам місцевого самоврядування сформувати освітню мережу відповідно до потреб громади. Отже, буде створено підґрунтя для поступового реформування, врахувавши інтереси усіх учасників освітнього процесу.

2. Цілі і завдання прийняття законопроекту

Метою законопроекту є, зокрема, забезпечення формування освітньої мережі органами місцевого самоврядування відповідно до потреб громади та забезпечення права кожного на освіту.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроект передбачає викладення підпункту 8 пункту 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про повну загальну середню освіту» у новій редакції.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Відносини в даній сфері регулюються Конституцією України, Законом України «Про повну загальну середню освіту».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

За умови виконання вимог підпункту 8 пункту 3 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про повну загальну середню освіту» у запропонованій редакції обсяг коштів державного (освітньої субвенції) та місцевих бюджетів на санаторні школи (санаторні школи-інтернати) поступово зменшуватиметься у зв'язку з припиненням набору учнів до таких шкіл.

Реалізація законодавчої ініціативи, у разі продовження набору учнів до санаторних шкіл потребуватиме додаткових видатків з державного та місцевих бюджетів на функціонування зазначених закладів (виходячи із положень статей 90, 103³ Бюджетного кодексу України) у зв'язку із неможливістю реорганізації чи перепрофілювання у ліцеї таких шкіл. Однак відсутність вихідних даних, зокрема щодо кількості дітей, які будуть

здобувати освіту у санаторних школах (санаторних школах-інтернатах) у майбутньому, унеможливила визначення вартісної величини впливу законопроекту на показники бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Формування освітньої мережі, відповідно до потреб громади, шляхом забезпечення можливості засновникам самостійно обирати тип закладу освіти, у який слід трансформувати кожен окрему санаторну школу-інтернат із подальшим функціонуванням санаторних шкіл (санаторних шкіл-інтернатів), забезпечення підтримки існуючої системи навчально-виховної роботи, яка дозволяє розвивати здібності і таланти учнів, допомагає кожному вихованцю стати здоровою фізично і багатою духовно особистістю, вдячною державі за турботу і готовою в майбутньому віддати свої сили і знання для її розбудови.

Народні депутати України



СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Качура Олександр Анатолійович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B04000000F0D72E00497E8E00
Дійсний до: 16.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 48д9/1-2021/55620 від 22.02.2021



390604